

Wnioski z debaty tematycznej:

Jaka reforma nauki i szkolnictwa wyższego?

1. Diagnoza: Bieżący stan polskiej nauki nie jest dobry. Nauka polska wymaga pilnych reform, aby stać się konkurencyjna w skali Europy i świata. Ich celem musi więc być stymulowanie niezbędnej konkurencyjności w środowisku pracowników szkół wyższych i instytucji naukowych.
2. Zmiany systemu powinny zwiększać konkurencyjność w
 - ubieganiu się w granty na badania naukowe,
 - zdobywaniu stanowisk profesorskich.
3. Dobrym naukowcom trzeba więcej płacić, ale też znacznie więcej od nich wymagać.
4. Trzeba przyciągać młodych płacąc im dobrze, aby naukę polską 'wyrwać z pułapki gerontologicznej'
5. Na badania i rozwój przeznaczają się w Polsce dramatycznie mniej środków niż średnia w Unii Europejskiej. Polska potrzebuje znacznie więcej pieniędzy inwestowanych w badania naukowe, ale już teraz konieczne jest zreformowanie systemu organizacji nauki, aby efektywniej wykorzystać dostępne środki.
6. W szczególności należy zmodyfikować algorytm finansowania uczelni i instytutów badawczych, aby pieniądze 'szły' za liczbą studentów i jakością ich kształcenia (dydaktyka), oraz wynikami prac badawczych (i wielkością pozyskiwanych grantów).
7. Celem zmian sposobu finansowania uczelni powinno być **wymuszenie** konkurencyjności, mobilności oraz wydajności pracy naukowej w Polsce.
8. Ponieważ nikt nie lubi być zmuszany do większej pracy, można się liczyć z oporem części środowiska naukowego. Nie dopuszczając, aby zrealizowały się skrajne scenariusze:
 - a) rząd podejmuje próbę przeprowadzenia reform przy sprzeciwie całego środowisku i reforma ponosi porażkę,
 - b) na skutek oporu środowiska rząd zawiesza przeprowadzenie reform, należy kontynuować konsultacje słuchając rozsądnych głosów środowiska oraz prowadzić szeroką akcję informacyjną tłumacząc niezbędność planowanych reform. Pozwoli to zrealizować optymalny scenariusz:
 - c) rząd wypracowuje spójne rozwiązanie kompromisowe, uzyskuje mocne poparcie znaczącej części środowiska, a przeprowadzona reforma nauki odnosi sukces.
Przykładowo zapalny problem habilitacji można rozwiązać, konsekwentnie dążąc do jej zniesienia, które będzie możliwe, jeśli tylko w skutek dokonanych zmian systemu konkursy o stanowiska profesorskie staną się prawdziwe i rzetelne. Natomiast już obecnie habilitację można znacznie uprościć, a procedurę jej nadawania dostosować do specyfiki poszczególnych dziedzin nauki.
9. Reforma nauki polskiej jest procesem skomplikowanym i delikatnym ale musi się udać!
W przeciwnym przypadku Polsce grozi tragiczna w skutkach zapaść cywilizacyjna.

prof. Karol Życzkowski

(Instytut Fizyki UJ oraz Centrum Fizyki Teoretycznej PAN)
prowadzący debatę i przedstawiający sprawozdanie w sesji plenarnej